

ta dan bil na Zidanem mostu ustanovni občni zbor učit. društva za laški okraj, so zborovalci novo bratsko društvo brzojavno pozdravili.

Nameravano predavanje „Šola in mirovno vprašanje“ je odpadlo zaradi prepičlo odmerjenega časa. Tov. predsednik je opozoril društvenike na to gibanje ter priporočal knjižico: „Ich bin im Volk ein schlichter Lehrer“, iz katere se lahko pouče o tem vprašanju. Vsi oni člani, ki se niso udeležili tega zborovanja, se opozarjajo, da javijo društvenemu odboru, ako in kako žele naročiti „Učit. Tovarisa“, da bo ob novem letu vse v redu. Pri predzadnjem zborovanju se je namreč sklenilo, da se bo zaradi rednejšega vplačevanja naročnine vsak društvenik naročil „Učit. Tovarisa“ potom društva. Tovarisi in tovarišice! Uvažujte ta sklep; oni pa, ki še niste na ta list naročeni, oglašite se čim prej pri društvenem odboru! Častna dolžnost vsakega zaveznega učitelja je, da podpira stanovske liste. Ker se bliža konec leta, zato se opozarjajo vsi društveniki, ki so zaostali z društvenino, da poravnajo dolg ter prihranijo odboru, oziroma gđe. blagajničarki nepotrebno delo, ker mora glasom sklepa biti do 1. decembra t. l. vsa društvenina vplačana, sicer se bo pismenim potom izterjala.

Tov. Jamšek predlaga, da se rajnkemu tovarišu Ivanu Matku postavi nagrobni spomenik, kar so navzoči burno odobrvali. Tovarisi, ki je vse svoje moči žrtvoval šoli in narodu, to pač zasluži. Obračamo se torej do tovarišev in prijateljev rajnkega s prošnjo da po svojih močeh prispevajo za spomenik. Zaradi zneski naj se blagovolijo pošiljati tov. Fr. Jamšku, nadučitelju v Rajhenburgu.

Prihodnje zborovanje bo dne 6. pros. na Vidmu.

Ljutomersko učiteljsko društvo je imelo dne 8. novembra v Ljutomeru svoje zborovanje, ki se ga je udeležilo 25 članov. — Predsednik pozdravi navzoče, izrazi veselje nad tako dobrim obiskom, pozdravi še posebej nova člana gđe. Rosovo iz Ljutomeru in g. nadučitelja Ovetka iz Volče vasi ter ji prosi, da delujeta neustrašno v naših vrstah za napredek šolstva; nadalje izrazi željo, da se čim večje število članov udeleži debat pri posameznih točkah, ker le takrat je zborovanje zanimivo in doseže svoj namen.

Gosp. ravnatelj Robič si je izbral za snov „Drobtinice iz šolske torbice“. Poudarja, da mu je namen izraziti nekoliko misli v svrhu enotnega postopanja v šolskih zadevah ter se pri tem opirati na izkušnje, ki si jih je nabral kot učitelj in član okrajnega šolskega sveta. Govoril je 1. o podpisih učencev, 2. o odpustnicah o § 99. novega šolskega in učnega reda, 3. o šolskih zamudah, 4. o nemškem pouku in 5. o modernem risanju. O posameznih točkah se je vnela prav živahna debata. Sklene se sestaviti do prihodnjega zborovanja resolucijo na okrajni šolski svet ter navesti slučaje, kako popustljivo se postopa proti zaničnim staršem zaradi šolskih zamud. Imamo slučaje, da izostajajo otroci po cele mesece brez kazni.

Na vprašanje, kako stališče zavzema naše društvo napram „Zvezi spodnještajerskih učit. društev“, pojasni predsednik, da je društvo svoječasno pristopilo, a da je to tudi vse. Glede prireditve koncerta se sklone vso zadevo prepustiti v to izvoljenemu pripravljalnemu odseku. Za prihodnje zborovanje se naprosi gosp. inženier Ferdo Lupša, da bo predaval o svojem bivanju v Siamu.

Prihodnje zborovanje se vrši dne 6. decembra ob 1/2 10. uri, pri katerem poroča g. nadučitelj Pušenjak o „perutninskem tečaju“, ker je bilo takrat premalo časa za to poročilo.

Književnost in umetnost.

Računica za meščanske šole. I. del. Spisal France Hauptmann, profesor na c. kr. učiteljskih v Gradcu. Cena 80 h. V c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju. 1906. Vsebina: I. Avstro-ogrske mere. II. Utrditev številnega sestava. III. Računanje z eno- in večimenskimi števili (ponovilo). IV. Navadni ulomki. V. Razmerja in sorazmerja. — Skupaj 92 strani. Oceno čitamo v „Popotniku“.

Politiški pregled.

* **Delegacija** je sklicana na 25. dan t. m. v Budimpešto.

* **Shod zaupnih mož** narodno-napredne stranke se je vršil dne 15. t. m. v Narodnem domu v Ljubljani. Tiste učitelje, ki so se ga udeležili, je „Slovenec“ že denunciral. V programu, ki so ga sprejeli, je tudi odstavek, ki govori za izboljšanje gmotnega stanja in za večjo izobrazbo učiteljstva. Ko je prišla v razgovor ta točka, se je oglašil k besedi tovariš Črnagoj, ki je imenoval naš „napad“ v znanem članku „Učitelj in politika“ na dr. Tavčarja netaktnost. Sicer je pa tudi liberalcem povedal, da niso dosti storili za učiteljstvo in da hoče učiteljstvo dejanj in ne besed. Odgovarjal mu je g. župan Hribar, ki je trdil, da ima učiteljstvo vse, kar ima, le od narodno-napredne stranke. Po trditvi tovariša Črnagoja je ogromna večina učiteljstva na strani narodno-napredne stranke, ki je njega naravna zaveznica, kakor je trdil g. župan Hribar.

* **Državni proračun** obsega sledeče potrebe in sledeče pokritje:

Potrebe:	1907 Kron
Cesar in njegov dvor potrebuje	11,300.000
Cesarjeva kabinetna pisarna	177.173
Državni zbor (diete poslancev in drugi izdatki)	3,082.907
Državno sodišče	64.124
Ministrski svet in upravno sodišče	4,125.419
Prispevek na skupne državne potrebe	270,627.918
Ministrstvo notranjih zadev	77,202.385
Ministrstvo deželne brambe	69,913.948
Naučno ministrstvo	90,460.266
Finančno	680,161.299
Trgovsko	165,871.640
Železnično	304,079.330
Poljedelsko	57,345.413
Justično (pravosodno) ministrstvo	76,834.076
Najvišji računski dvor	538.300
Penzije državnih uradnikov itd.	79,042.154
	1.890,871.352

Pokritje:	Kron
Ministrski svet in upravno sodišče da	2,550.980
Skupne zadeve države	—
Notranje ministrstvo	2,745.326
Ministrstvo deželne brambe	1,285.238
Naučno ministrstvo	15,691.696
Finančno	1,329,428.860
Trgovsko	159,335.330
Železnično	334,745.750
Poljedelsko	35,721.917
Pravosodno	3,889.220
Najvišji računski dvor	—
Penzijski fond	7,106.765
Skupaj	1.892,501.082
Potrebe	1.890,871.352
Prebitek	1,629.730

* **Delovanje poslanske zbornice.** „Politik“ poroča, da je vlada izrazila nasproti načelnikom klubov željo, da odobri zbornica po dovršeni volilni reformi, in sicer še pred božičnimi počitnicami, pogodbo z Lloydom, zakonski načrt o novi paroplovni družbi „Dalmacija“, zakonski načrt glede ustanovitve centralne blagajnice za zadrage, provizorični proračun od 1. jan. do 30. sept. 1906. in končno zakon o lokalnih železnicah.

* **Srbija.** Novo posojilo bo menda porabljeno samo za oborožjenje vojske. Za železnice in druga podjetja najamejo novo posojilo. — Srbska radikalno-demokratska omladina na vseučilišču v Belgradu je sklenila posvetiti posebno pozornost proučevanju političnih razmer srbskega naroda. V ta namen bo izdajala posebno „Demokratsko biblioteko“, v kateri bo priobčevala ljudno pisane razprave o političnih in narodno-gospodarskih vprašanjih. To zbirko bo raširila med preprostim ljudstvom.

* **Črna gora.** Vlada ima v narodni skupščini samo onih 14 pristašev, ki jih je imenoval knez; vsi poslanci, katere je

narod sam izvolil, so nje odločni nasprotniki. Predsednik skupštine je Šako Petrović, mož starejše generacije, trezen, miren in pošten, podpredsednik je pa Mihajlo Ivanović, mlad človek, ki zastopa nazore mlade črnogorske generacije. Predsedništvo zastopa torej stare in mlade v zvezi proti sedanjí vladi in proti knezovemu absolutizmu. Knez čuti moč te zveze, zato si ne bo upal razpustiti skupštine, če prav jo sovraži.

*** Ločitev cerkve od države na Francoskem.** Izjave ministra Brianda o politiško-verskem vprašanju utegnejo dovesti do sporazumljenja med episkopatom francoskim s papeško kurijo glede zakona o ločitvi. Nadškof pariški je pričel pogajanja z Vatikanom, da bi papež dovolil, da bi se uvedla pogajanja s kurijo na podlagi pojasnil, ki jih je podal minister Briand, in sicer v namen, da bi mogli odnehati od odpora proti verskim združenjem. V tem slučaju ne le da bi dovolili ustanovljenje župnijskih občin, ampak bi dovolili tudi ustanovljanje dijecezanskih združenj, od katerih pa bi bili laiki izključeni.

*** Poljaki na Poznanjskem.** Poljaki vse poznanjske pokrajine so sklenili, da predložijo cesarju prošnjo glede verouka. Na stotine pol kroži po deželi v svrhu podpisovanja. — Iz Berlina poročajo, da štrajka sedaj v poznanjski pokrajini okrog 46.000 otrok.

*** Svobodomislci v Nemčiji.** V Frankobrodu so zborovali pretekle dni zastopniki svobodomislne ljudske stranke. Sklenili so soglasno, da nastopijo pri prihodnjih državnoborskih volitvah vse svobodomislne stranke skupno in da poskrbe, da se ne bodo te stranke vbodoče več napadale med seboj.

*** Rusija.** Carjev ukaz odklanja avtonomijo Poljske, dovoljuje pa ustanovitev zemstev. — S posredovanjem Francije je zagotovljena rusko-angleška zveza in prijateljsko sporazumljenje z Nemčijo v vseh vprašanjih, ki se tičejo inozemstva. — Odbor stranke kadetov je v svoji zadnji seji določil kandidate za bodoče volitve v duma. — Stranka mirnega obnovenja je v svoji zadnji seji sklenila, da ne sme noben pristaš te stranke biti sodobno član kake druge politiške stranke. — Vojna sodišča opravljajo svoj krvavi posel po državi.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Gospa Mara Lipovec, učiteljeva soproga v Bukovju 6 K, nabrano v majhni družbi pri g. mamići Koruzovi v Landolu, tov. Janko Blaganje, učitelj v Zmešku K 145, prikegljali ob priliki zborovanja Pedagoškega društva v St. Rupertu. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: tov. Vekoslav Strmšek, nadučitelj, tov. Fänk O., učit. in tov. Završnik Albina, učiteljica, vsi v St. Petru na Medvedovem selu, tov. Martin Repič, šolski vodja v Rakovu, tov. Toma Bitenc, učitelj v Dragatušu. Bog plati!

„Občni zbor“ Društva za zgradbo učiteljskega konvikta in „Slovenskega deželnega učiteljskega društva“ bo dne 27. decembra dopoldne v „Narodnem domu“ v Ljubljani.

„Pri našem cesarju“. Šolska vodstva, ki še niso poravnala računa za to knjižico, prosimo, da store to nemudoma!

Ljubljansko učiteljsko društvo bo priredilo v sredo, dne 5. decembra, zabavnopoučni večer. Predaval bo tov. Karel Wider.

Roditeljske večere bo začelo prirejati vodstvo I. mestne deške šole v Komenskega ulicah v prvi polovici meseca decembra.

„Učiteljska tiskarna“ si je nabavila nov stroj, moderne okraske in nove črke. Tovariši, pridobivajte ji naročil in priporočajte jo vsak v svojem delokrogu. Svoji k svojim!

K imenovanju okrajnih šolskih nadzornikov na Kranjskem. Prejeli smo in priobčujemo: Ker bodo v kratkem imenovani novi gospodje okrajni šolski nadzorniki, naj okrajna učiteljska društva prosijo, da deželni šolski svet kakor tudi naučno ministerstvo upoštevata želje in nasvete učiteljstva, ki naj v svojih okrajnih društvih za svoj okraj določi kandidate za nadzorniška mesta. Učiteljstvo se medsebojno mnogo bolj pozna, nego ga poznajo posamezni člani

deželnega šolskega sveta. Kaj pravite k temu predlogu? To bi bil prvi korak k demokratizaciji šolstva v smislu uvodnega članka v 43. letošnji številki „Tov“. Do take demokratizacije pride prej ali slej. Omprej — tem bolje za šolstvo.

Se en predlog. Pri okrajnih šolskih svetih, pri deželnih odborih, pri deželnih šolskih svetih rabijo uradnikov, ki pišejo in rešujejo šolske zadeve — delo učiteljev. Za to delo naj bi bili odločeni učitelji, ki službujejo že dlje časa, ki so upehani od dela v šoli in ki so sposobni za tako delo. Taki uradniki, vzeti iz našega stanu, bi uradovali gotovo vsaj tako, ako ne bolje in hitreje, kakor uradujejo današnji uradniki. Učiteljstvo bi pa imelo tudi več zaupanja vanje. Tudi to bi bilo šolstvu v korist.

„Učiteljske zveze in njih kulturni pomen“ se imenuje članek, ki ga je prijavila „Domovina“ v 133. let. šte. Ta članek si o priliki natančneje ogledamo. Pripominjamo danes samo, da je doslej „Domovina“ edini slovenski nešolski list, ki se s hvalovredno pozornostjo bavi z vprašanji o jugoslovanski in avstrijski slovanski učitelj-kí zvezi, ki smo ju slovenski učitelji zasnovali v letošnjih počitnicah.

Pogled v letošnji „Ročni zapisnik“. Na Kranjskem je 36 gospic učiteljic, ki opravljajo voditeljske posle na enorazrednicah in dvorazrednicah. Župnikov-učiteljev, organistov-učiteljev ter ekskurendnih šol je 43! Dacarjev, orožnikov in drugih podobnih pedagogov je 12! Poklicana gospoda naj sešteje ta števila in prepriča se, da manjka na Kranjskem 91 — enaindevetdeset! — učiteljev, in to le na enorazrednicah in dvorazrednicah! Koliko pa je krajev, ki nimajo niti takih „učiteljev“, kakršni so zadnje imenovani! Na ta način se bodo vremena kranjskemu ljudskemu šolstvu kmalu zjasnila!

Šola v Šiški je štirirazrednica s štirimi paralelkami. Tamkaj deluje 8 učnih oseb: dve moški in šest ženskih. Če bi bila Šiška Loški potok, naj bi že bilo, ampak Šiška je tik Ljubljane, kjer bi bila lahko saj še dva oženjena učitelja — ako hočemo biti strogo enakopravni — odkoder bi lahko šolala svojo deco. Zakaj ne razpišejo mest?

Kaj je s šolo v Mostah? Prijatelj nam piše: Ta šola je bila dozidana že jeseni. Slučajno sem šel mimo in sem videl v šoli tudi že klopi. Služb pa še ni razpisanih. Komu so rezervirane? Kakor so mi pripovedovali, je razen nadučiteljevega stanovanja le po ena celica določena za prebivanje tistim, ki bodo izvoljeni ali izvoljene. Moste so tik Ljubljane, in v Ljubljani je dosti mogotcev.

Prosta profesorska mesta. Naprošeni smo, naj ponatisnemo iz „Omladine“ (štev. 8.) te-le vrstice: Na kranjskih gimnazijah je vsled upokojenj in smrtnih slučajev izpraznjena cela vrsta profesorskih mest. Kot interpreti slovenskega profesorskega naraščaja, kot slovensko dijaško glasilo zahtevamo, da se ta mesta razpišejo s slovenskim in nemškim učnim jezikom in da se nanja pokličejo edinole slovenski prosilci. Neglede na to, da je dolžnost države, da v prvi vrsti pri nameščanju na domačih zavodih upošteva domačine — zadnji čas je že, da se vsi merodajni slovenski krogi upro škodljivemu importu „tirolskih“ učnih močij — je tudi pedagoška maksima, da mora z uspehom poučevati le oni, ki se more s polnim razumevanjem uglobiti v duha svojih učencev in to pač more biti le njihov rojak. Zato spadajo na slovenske zavode edinole slovenski profesorji!

Slovenci — „Švabe“. Uredništvo „Učit. Tovariša“ je v predzadnji številki svojega lista poudarilo, da bi trebalo pojasniti vprašanje, zakaj n. pr. v Dalmaciji smatrajo Slovence za — Švabe. Odgovor na to ni težak: Zato, ker smo Švabe ali smo vsaj bili (po mišljenju in govorjenju) in smo igrali nalogo švabskih pomagačev — Bog nam odpusti greh — radi baš med Hrvati Posebno velja to o slovenskih profesorjih. Še letos (3. julija) je poročal zagrebški „Obzor“ v dopisu iz Dalmacije, češ, da je na deželni šolski svet dalmatinski dospelo nekoliko prošenj slovenskih srednješolskih suplentov, seveda pisanih v nemškem jeziku — in spričo tega naj se čudimo, če nas imajo tam za Švabe?

Izrednosti. V Šmariji pod Ljubljano je vstopila v šolo s tekočim šolskim letom učenka, pravkar sedem let stara, z imenom Alojzija Kralj, ki je 88 cm velika, morda najmanjša v deželi. Deklica je povsem normalno razvita in zdrava. Njene sestrice so bile dokaj večje ob tej starosti. — Z zadovoljstvom morem